

کلام استادی

مالکیت فکری، حقوق معنوی

استفتائات ایده‌پردازی

مطابق با فتاوی آیت الله علوی گرگانی

سروش‌نامه: استادى، كاظم، ۱۳۵۴ -
عنوان و پديدآور: استفتانات مالكيت فكرى و ايده‌بردارى
مطابق با فتاوى آيت الله علوى گرگانى / كاظم استادى.
مشخصات نشر: قم: توليد و پخش كتاب ارزشمند، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهرى: ۲۰۴ ص: مصور، عكس، نمونه.
فروست: (حقوق مالكيت معنوى و حقوق مالكيت فكرى)
شابك: 8-21-6786-622-978
پادداشت: كتابنامه: همچنين به صورت زيرنويس.
موضوع: حق مؤلف - ايران
موضوع: حق مؤلف، حق ايده (فقه)
موضوع: مالكيت معنوى - ايران
موضوع: مالكيت معنوى، حقوق معنوى (فقه)
موضوع: حق اختراع، حق ابتكار
موضوع: ايده‌بردارى
رده بندي كنگره: ۲م ۵الف / ۱۱۵۵ KMH
رده بندي ديونى: 346/55048
شماره كتابشناسى: ۸۷۵۲۶۶۵

توليد و پخش كتاب ارزشمند
Arzeshmand

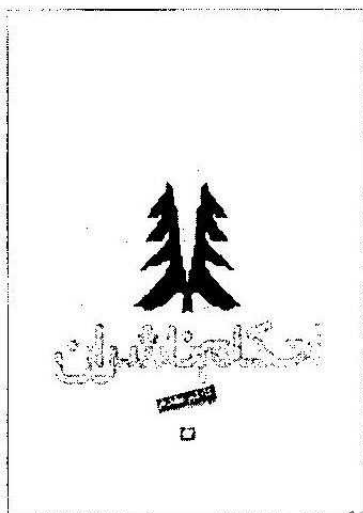
استفتانات مالكيت فكرى و ايده‌بردارى
مطابق با فتاوى آيت الله علوى گرگانى
كاظم استادى

ناشر: توليد و پخش كتاب ارزشمند
چاپ اول: ۱۴۰۱ ش / شمارگان: صد نسخه
چاپ: متين / طرح جلد: كاظم استادى
آدرس پستى: ايران - قم - شهداء - كوچه ۲۳ - پلاك ۱/۱۶
كد پستى: ۴۵۵۳۷ - ۳۷۱۸۵
تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۳۵۴۱ - ۰۲۵۳۷۷۴۳۵۴۱

قيمت قطع رقى با جلد نرم:
۶۰ هزار تومان

سال ۱۳۸۷ شمسی، در گفتگویی دوستانه با «شبهه ناشری»^۱، صحبت از «احکام و مسائل فقهی نشر و ناشران» شد؛ دیدم با اینکه سال‌های زیادی است که «چاپ» و «صنعت نشر» وارد ایران شده است و کوشش قابل توجه داشته است، و در سال‌های اخیر، تعداد زیادی از افراد در این حرفه و صنعت، کار و امرار معاش می‌نمایند^۲، اما در «رساله‌های توضیح المسائل عملیه» و کتاب‌های استفتائات مراجع معظم تقلید شیعه، احکام «نشر و ناشران» وجود ندارد^۳، یا بسیار بسیار اندک هستند؛ و نیاز ناشران و دست‌اندرکاران صنعت نشر را برآورده نمی‌کند.

۱. منظور ناشرانی است که به دلایلی، «مجوز انتشارات» اخذ کرده‌اند، ولی حرفه اصلی آن‌ها، نشر نیست؛ و فعالیت قابل توجهی در صنعت نشر ندارند.
۲. «چاپ سنگی» به حدود سال ۱۲۰۳ش و «چاپ سربی» به سال ۱۲۰۵ش، وارد ایران شده‌اند. برای اطلاع بیشتر از تحولات صنعت نشر در ایران، به مقاله «گاه‌شمار شمس تغییر خط در ایران»، در کتاب «سیر تحول خط صومعی»، کاظم استادی (۱۳۹۴)، مراجعه فرمایید.
۳. به عنوان نمونه، کتاب مرجع نشر ایران که در سال ۱۳۸۷ منتشر شد؛ حاوی اطلاعات چهار هزار ناشر، حدود هفت هزار کتابفروشی، حدود سه هزار چاپخانه، ۴۰۰ لیتوگرافی و حدود مئصد صحافی بود.
۴. معمولاً «مسائل مستحدثه» و جدید در این رساله‌ها، چشم‌گیر نیستند؛ در صورتی که به واسطه ظهور تکنولوژی، بسیاری از مسائل فقهی «مبنی به» مردم تغییر کرده‌اند.

بنابراین به این فکر افتادم که، خوب است برخی از مسائل و مشکلاتی که میان مؤلفان و ناشران، و کلاً «صنعت نشر» وجود دارد را، به صورت سؤال‌هایی، از برخی مراجع تقلید شیعه، استفتاء نمایم.

چون سال‌ها در صنعت نشر حضور داشتم و در کار تألیف کتاب هم دستی داشتم، حدود ۳۷ استفتاء، اینجانب نوشتم و به صورت نامه‌ای آماده نمودم و از ۲۲ تن از مراجع معظم تقلید زننده شیعه، (که صاحب رساله توضیح المسائل بودند) و نیز برخی از علماء دیگر، به صورت مکتوب پاسخ خواستم.

این اقدام، حداقل دو مزیت مشخص داشت:

یک. همه این سؤال و پاسخ‌ها در یک جلد کتاب با نام «احکام ناشران» در سال ۱۳۸۸ ش منتشر شد، و در اختیار ناشران، مؤلفان و محققین و علاقمندان این موضوع قرار گرفت.

دو. استفتانات اینجانب، در برخی از رساله‌ها و کتب استفتانات مراجع تقلید، انعکاس و جای گرفت؛ و فتح باب بیشتری، برای پرداختن به این دست مسائل گشت.

اکنون (۱۳۹۶) به مناسبت اقبال مردم به فضای مجازی و استفاده از گوشی موبایل و کامپیوتر، مسائل نشر، کپی و کپی‌رایت بسیار مبتلا به و پرکاربرد شده است. و از سوی دیگر، چون موضوع «مالکیت فکری» و «حقوق معنوی» در ایران قابل توجه شده است^۱ (هرچند هنوز به مرحله رعایت نرسیده است) به نظر من رسید، مناسب است کتابی تحت عنوان «استفتانات ایده» که موضوع‌شناسی ایده و نیز احکام «ایده»، «ایده‌پردازی» و «ایده‌برداری» را دربرگیرد، تدوین نمایم؛ تا دو منظور مشخص را دربر پشیمانی کند:

۱. نشان دادن حالات و انواع و پیچیدگی‌های «موضوع» مالکیت فکری و حقوق معنوی، هم برای مراجع معظم تقلید، و هم برای علاقمندان و محققین این موضوع.

۲. یکجا تراز گرفتن استفتانات این موضوع در کنار هم، و ایجاد سهولت استفاده و دقت در تأمل صدر و ذیل این فتاوا.

وقتی، تلاشم را آغاز کردم، از آنجا که تحقیقات موضوع محور، برعکس تحقیقات مسأله محور، خاصیت گسترش‌افزایی دارند، نتیجه این تلاش چند عنوان کتاب شد؛ که عبارتند از:

- تاریخچه مالکیت ایده در ایران

- موضوع‌شناسی ایده‌برداری

- مسائل ایده و فقه شیعی

- استفتانات ایده‌برداری

- کتاب‌شناسی فقهی ایده

۱. تعداد مقالات و کتابهای حقوق پیرامون این مسأله، خود گواه بر این موضوع است. نک: امانی، عبدالقادر، کتاب‌شناسی حقوق مؤلف، نشر چاپار، تهران، ۱۳۹۲ ش.

و مجموع آنها، تحت یک عنوان کتاب، با نام:

- مالکیت فکری و ایده‌برداری

که شامل پنج بخش، و فصول متعدد، به همراه مقاله «مسأله ارسال همزمان یک مقاله به مجلات مختلف» می‌باشد.

و همچنین، خلاصه این جلد، تحت عنوان:

مالکیت فکری در فقه شیعی امامیه

در حال حاضر، فقط کتاب مالکیت فکری و ایده‌برداری منتشر شده است.

افا درباره کتاب حاضر

همانطور که اشاره شد، پیرامون احکام و استفتانات «ایده و حقوق مالکیت فکری»، تنها یک منبع مستقل، یعنی کتاب «احکام ناشران» تألیف اینجانب وجود دارد؛ پس از آن، یک کتاب غیرمستقل، آن هم با نام «احکام ناشران» در سال ۱۳۹۴ ش منتشر شد،^۱ که بخشی از آن، به تعداد محدودتری از استفتانات (که در اینترنت موجود بوده)، اکتفاء و پرداخته است. همچنین، در یک کتاب غیرمستقل دیگر نیز، برخی اندک (حدود ۲۰ ص) استفتانات اینترنتی موضوع مالکیت فکری، وجود دارد.^۲

در کنار این دو اثر، تعدادی محدودی استفتاء متفرقه نیز درباره حقوق ایده و مالکیت فکری در برخی از کتب استفتانات مراجع معاصر وجود دارد. با جستجویی که انجام شد، مسائلی در توضیح المسائل مراجع تقلید پیرامون مالکیت فکری یافت نشد؛ به

۱. عرب انصاری، حسینی، احکام ناشران (فقه و زندگی)، نشر معروف، قم، ۱۳۹۴ ش.

۲. نک: نظریزاده، مرضیه، حقوق معنوی آثار فرهنگی از دیدگاه فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران، بوستان کتاب، قم، ۱۳۹۰ ش، (قسمت ضمايم).

جز چندین مسأله که در رساله توضیح المسائل چند مرجع، وجود دارد؛ که غالباً شامل سوالات کلی پیرامون این موضوع است و استفتانات متفرقه‌ای بوده است که اکنون در این رساله درج شده است.

با این توضیح، به نظر می‌رسد که هیچ کتاب مستقل و تخصصی پیرامون استفتانات ایده و حقوق مالکیت فکری، حداقل در منابع شیعه و آثار و مآخذ ایرانی وجود ندارد. بنابراین، حقیر به فکر ایجاد منبعی مستقل و جامع که حداقل شامل برخی از مسائل مالکیت ایده در ابواب مختلف فقه باشد، افتادم؛ جهت مراجعه محققین و پژوهشگران و نیز مکلفین، تا شاید بتوانم قدم کوچکی در گسترش فقهی و حقوقی این موضوع در ایران و مخصوصاً میان شیعه امامیه بردارم.

به همین منظور، حدود سیصد استفتاء نوشتم و از فقها و مراجع زیر پرسیدم؛ تا پس از پاسخگویی، همه آنها را یکجا در یک عنوان کتاب مستقل منتشر نمایم. علمانی که استفتانات از آثارشان استخراج یا برایشان ارسال شد، عبارتند از:

۱ احمدی فقیه پردی، محمد حسین

۲ اسماعیل پور قمشهای، محمد علی

۳ بطحانی گلپایگانی، سید هاشم

۴ بهجت فومنی، محمد تقی

۵ بیات زنجانی، اسد الله

۶ جتانی شاهرودی، محمد ابراهیم

۷ جوادی آملی، عبد الله

۸ حسینی حائری، سید کاظم

۹ حسینی خامنه‌ای، سید علی

- ۱۰ حسینی روحانی، سید محمد صادق
- ۱۱ حسینی سیستانی، سید علی
- ۱۲ حسینی شاهرودی، سید محمود
- ۱۳ حسینی شاهرودی، سید محمد
- ۱۴ حسینی شیرازی، سید صادق
- ۱۵ حسینی موسوی زنجانی، سید محمد عز الدین
- ۱۶ حیدری کربلایی، سید کمال
- ۱۷ دستغیب شیرازی، سید علی محمد
- ۱۸ دستغیب شیرازی، علی اصغر
- ۱۹ دوزدوزانی تبریزی، ید الله
- ۲۰ دوستی زنجانی، مصطفی
- ۲۱ رحمتی سیرجانی، محمد
- ۲۲ رحیمی آزاد، علی اصغر
- ۲۳ سبحانی تبریزی، جعفر
- ۲۴ شبیری خاقانی، محمد
- ۲۵ شبیری زنجانی، سید موسی
- ۲۶ صافی گلپایگانی، لطف الله
- ۲۷ صانعی اصفهانی، یوسف
- ۲۸ طباطبائی حکیم، سید محمد سعید
- ۲۹ علوی حسینی گرگانی، سید محمد علی
- ۳۰ غروی علیاری، جواد

- ۳۱ فاضل لکرنی، محمد
- ۳۲ فیاض غزنوی، محمد اسحاق
- ۳۳ گرامی قمی، محمد علی
- ۳۴ مبشر کاشانی، خلیل
- ۳۵ محفوظی رودسری، عباس
- ۳۶ محقق کابلی، قربانعلی
- ۳۷ مدرسی یزدی، سید عباس
- ۳۸ مدنی تبریزی، سید یوسف
- ۳۹ مصطفوی (موسوی) خمینی، سید روح الله
- ۴۰ مظاهری اصفهانی، حسین
- ۴۱ مکارم شیرازی، ناصر
- ۴۲ ملکوتی تبریزی، مسلم
- ۴۳ منتظری نجف آبادی، حسینعلی
- ۴۴ موسوی خویی، سید ابوالقاسم
- ۴۵ موسوی کریمی اردبیلی، سید عبد الکريم
- ۴۶ موسوی گلپایگانی، سید محمد رضا
- ۴۷ نکنونام گلپایگانی، محمد رضا
- ۴۸ نوری همدانی، حسین
- ۴۹ وحید خراسانی، حسین
- ۵۰ هادوی تهرانی، مهدی

امید دارم تحفه حاضر، مورد توجه خوانندگان عزیز، دانشجویان رشته مالکیت فکری و کلیه علاقمندان مسائل حقوق ایده، قرار گیرد، و موجب قدم کوچکی در تحکیم «مالکیت ایده» و «حقوق ایده‌پردازی» گردد.

خوانندگان گرامی، اگر کاستی‌هایی در متن کتاب مشاهده نمودند، می‌توانند به آدرس ایمیل: ostadikazem@yahoo.com آن را مطرح و خوشحالم نمایند.

کاظم استادی

مهر ۱۳۹۸

www.ketab.ir